

SZEGEDI ÍTÉLŐTÁBLA
Pf.II.20.474/2018/9. szám

A Szegedi Ítéltábla a Bihari Ügyvédi Iroda (ügyintéző ügyvéd: dr. Bihari Krisztina) által képviselt felperesnek - a dr. Fábián Bernadette ügyvéd által képviselt alperes ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Szegedi Törvényszék 2018. május 9. napján kelt 6.P.21.436/2017/20. számú ítélete ellen a felperes részéről 21. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés alapján lefolytatott másodfokú eljárásban meghozta a következő

í t é l e t e t:

Az elsőfokú bíróság ítéletét **részben**, az alábbiak szerint **megváltoztatja**.

A felperes által fizetendő marasztalás összegét 788 147 (hétszáznyolcvannyolcezer-száznegyvenhét) Ft-ra, valamint 678 274 Ft után az elsőfokú ítélet szerinti mértékű és tartamú kamatára leszállítja.

Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 22 800 (huszonkettőezer-nyolcszáz) Ft másodfokú perköltséget.

A feljegyzett 68 633 (hatvannyolcezer-hatszázharminchárom) Ft feljegyzett fellebbezési illetékből a felperes 63 052 (hatvanháromezer-ötvenkettő) Ft-ot, az alperes 5581 (ötezer-ötszáznyolcvanegy) Ft-ot köteles megfizetni az állami adóhatóság felhívására a Magyar Államnak.

Az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

I n d o k o l á s

Az alperes jogelődje, a **alperesi jogelőd neve)** Zrt. (a továbbiakban: alperes) és a felperes 2007. március 30. napján (**kölcsönszerződés száma)** számmal jelölt deviza alapú kölcsönszerződést kötöttek egymással az (**gpmű frg.rszm.-a**). forgalmi rendszámú Opel Astra típusú gépjármű vételárának finanszírozására, amely alapján az alperes 1 400 000 Ft kölcsönt nyújtott a felperesnek. A felek az egyedi szerződésben rögzítették a havi törlesztőrészek összegét (30 881 Ft), számát (72) és esedékességét, az összes törlesztőrészlet összegét (2 223 432 Ft) és a teljes hiteldíjmutatót (19,32 %). A mértékadó devizanemet svájci frankban határozták meg, a kamat- és az árfolyamváltozás (kamatváltozás I. és kamatváltozás II.) felperes által választott elszámolási módjaként pedig az ún. fix deviza konstrukcióban állapodtak meg. A kölcsönszerződés részét képezte az alperes gépjármű hitelezési tevékenységére vonatkozó (**üzletszabályzat száma)** számú üzletszabályzata (a továbbiakban: Üsz.), amelynek I.25. b) pontja szerint a felperes fizetési kötelezettségének a forint/svájci frank árfolyamváltozásából eredő módosulása az e pontban megjelölt matematikai képlet alapján kerül meghatározásra, míg az így kiszámított ún. árfolyamváltozást és kamatait a felperes az Üsz. fix devizakonstrukció szabályait rögzítő IX. fejezet rendelkezései szerint a futamidő leteltét követően - a havi törlesztőrészekkel azonos összegű részekben - volt köteles megfizetni.

A felek 2010. május 28. napján a kölcsönszerződést módosították akként, hogy a 2010. szeptember 5. napjától esedékes törlesztőrészek összegét 31 636 Ft-ra felemelték, míg az utolsó 2013. július 5. napján fizetendő törlesztőrészetet 4245 Ft-ban határozták meg.

A felek a kölcsönszerződés megkötésével egyidejűleg „Kiegészítő megállapodás integrált casco biztosításhoz” megnevezéssel további szerződést kötöttek (a továbbiakban: IC szerződés), amelyben akként állapodtak meg, hogy az alperes mint szerződő/díjfizető casco biztosítást köt a kölcsön felhasználásával vásárolt gépkocsira a (G.) Zrt-vel. A szerződés 2. pontja szerint az alperes vállalta, hogy a kölcsön teljes futamidejének lejártáig havi díjfizetéssel fizeti a biztosítónak a casco biztosítási díját, amelyet oly módon hárít a kölcsönbevevőre, hogy azt a teljes futamidőre egyenlő részletekben a törlesztő részletben (kamatban) érvényesíti. A szerződéshez kapcsolódó "Nyilatkozat" elnevezésű dokumentumban a casco éves díja 27 710 Ft-ban, a havi díja pedig 2309 Ft-ban került meghatározásra, amely utóbbi összeget a kölcsönszerződésben feltüntetett havi 30 881 Ft (illetve a szerződés módosítást követően a havi 31 636 Ft) tartalmazta.

A peres felek a kölcsönszerződés biztosítására 2007. április 2. napján vételi jogot alapítottak az alperes javára a kölcsönösszegeből vásárolt gépjárműre.

A felperes a törlesztőrészlet fizetési kötelezettségének - 1927 Ft kivételével - eleget tett, majd a futamidő lejártával az alperes az árfolyamgyűjtő számlán felhalmozott árfolyamváltozás összegét kiterhelte, tájékoztatva a felperest arról, hogy az eredeti törlesztőrészek fizetése mellett a kölcsönszerződés futamideje 2016. január 5. napjáig meghosszabbodik, mivel ily módon történik az árfolyam-különbözet kiegyenlítése. A felperes ez utóbbi fizetési kötelezettségeinek nem tett eleget, ezért az alperes a felperes szerződésszegésére hivatkozva a kölcsönszerződést 2013. október 2. napjára felmondta.

A Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete a H-FK-I-B-388/2013. számú határozatával a határozat kézhezvételének napjával megtiltotta az alperesnek a fogyasztóval kötött deviza alapú kölcsönszerződések esetén a casco biztosítás díjának devizában történő felszámítását, és kötelezte az alperest, hogy a casco biztosítási díj devizában történő felszámításából eredően a fogyasztókra terhelt árfolyam-különbözetet az érintett valamennyi fogyasztó számára térítse vissza.

Az alperes az integrált casco díjra számított árfolyam-különbözet összegét 1848 Ft-ban határozta meg, amellyel a 2014. évi XL. tv. alapján elvégzett ún. törvényi elszámolás eredményét csökkentette. Az elszámolás felülvizsgálatnak minősül.

A felperes keresetében a kölcsön felhasználásával vásárolt gépkocsi törzskönyvének és a gépjármű-nyilvántartásba az alperes javára bejegyzett opciós jog törléséhez szükséges hozzájáruló nyilatkozatnak a kiadására kérte kötelezni az alperest. Kérte továbbá az Üsz. IV.7. pontja - mint tisztességtelen szerződési feltétel - érvénytelenségének a megállapítását.

Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult: Egyben viszontkeresetet terjesztett elő, kérve az induló ügyleti kamat éves százalékos értéke megjelölésének hiányában érvénytelen kölcsönszerződés érvényessé nyilvánítását akként, hogy az induló ügyleti kamat éves százalékos értékét a bíróság 17,07 %-ban határozza meg, ily módon kiküszöbölve az érvénytelenségi okot. Kérte továbbá 857 914 Ft és ebből 748 041 Ft után 2017. szeptember 13. napjától a kifizetés napjáig járó, a jegybanki alapkamat kétszeresének megfelelő mértékű késedelmi kamat

megfizetésére kötelezni az alperest. A felperes terhére mutakozó tartozás tekintetében részletes hiteltörténeti kimutatást csatolt, tételesen levezette a felperes tartozását, annak jogcímeit.

A felperes elsödlegeten a viszontkereset érdemi vizsgálat nélküli elutasítását kérte, álláspontja szerint ugyanis a viszontkereset előterjesztésének a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 147. § (1) bekezdésében írt feltételei nem állnak fenn. Másodlagosan az Üsz. XIII.6. pontja tisztességtelenségére hivatkozva kérte a viszontkereset áttételét a lakóhelye szerint illetékes **(település neve)-i** Járásbírósághoz. Érdemi védekezése a viszontkereset elutasítására irányult. Hivatkozása szerint a perbeli kölcsönszerződés érvénytelen egyrészt a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény 213. § (1) bekezdés b) és c) pontjában foglalt tartalmi elemek szerződésben való feltüntetésének hiányára, másrészt arra figyelemmel, hogy az alperes nem adott tájékoztatást az ügylet árfolyamkockázatáról. Jogszerűtlennek ítélte ezen túl az alperes felmondását, mivel az véleménye szerint nem tartalmazza, hogy arra mely szerződési feltétel megszegése miatt került sor. Sérelmezte továbbá, hogy az alperes nem munkálta ki részletesen viszontkeresete összecszerűségét, illetve azt nem dokumentálta.

Az elsőfokú bíróság a 2017. december 1. napján kelt 6.P.21.436/2017/9. számú részítéletével a kereseti kérelemnek helyt adott, a Szegedi Ítéltábla a 2018. március 13. napján kelt Pf.II.20.075/2018/5. számú részítéletével az elsőfokú bíróság határozatát helybenhagyta.

Az elsőfokú bíróság az ezt követően meghozott ítéletével a peres felek között 2007. március 30. napján létrejött, az alpesi jogelödnél **(kölcsönszerződés száma)**. számon nyilvántartott kölcsönszerződést érvényessé nyilvánította akként, hogy az induló ügyleti kamat mértékét évi 17,07 %-ban határozta meg. Kötelezte a felperest, hogy fizessen meg az alperesnek 15 napon belül 857 914 Ft-ot, valamint 748 041 Ft-nak 2017. szeptember 13 napjától a kifizetés napjáig terjedő időre járó, a mindenkori jegybanki alapkamat kétszeres szorzatának megfelelő mértékű késedelmi kamatát, továbbá 90 000 Ft perköltséget.

A felperes viszontkeresetet érintő pergátló kifogása tekintetében kifejtette, a keresettel és viszontkeresettel érvényesített jog azonos jogviszonyból ered, így a viszontkereset indításának e feltétele fennáll, a Pp. 147. § (2) és (3) bekezdésében foglaltak alapján pedig annak elbírálása törvényszék hatáskörébe tartozik. Erre figyelemmel a viszontkeresetet érdemben vizsgálta. Megállapította, hogy a perbeli kölcsönszerződés deviza alapú szerződés, amelynek árfolyamkockázatát a fogyasztó, a felperes köteles viselni. Részletesen kifejtett indokai alapján alaptalannak találta a felperes árfolyamkockázatról való tájékoztatás hiányára és a Hpt. 213. § (1) bekezdés b) pontjára alapított érvénytelenségi kifogását. Egyetértett ugyanakkor az alperessel abban, hogy a kölcsönszerződés az ügyleti kamat éves százalékos értéke meghatározásának hiánya miatt érvénytelen, amely érvénytelenség ok azonban az induló kamatláb megjelölésével kiküszöbölhető. Kifejtette, mivel a szerződést az induló ügyleti kamat meghatározásával érvényessé nyilvánította, az alperes jogszerűen érvényesíthette a szerződés alapján őt megillető követelést a felperessel szemben. Rámutatott, miután a felperes fizetési késedelembe esett, nem volt akadálya annak, hogy az alperes a szerződést azonnali hatállyal felmondja. Hangsúlyozta, az alperes részletes elszámolást készített, számításait és az egyes tartozások jogcímeit pontosan kimunkálta, azt dokumentálta, s bár azt a felperes vitatta, azt nem közölte, hogy az egyes tételeket miért ítéli megalapozatlannak, ezért az alperes számításait alapul véve kötelezte a felperest a viszontkeresetben megjelölt összeg és járulékaik megfizetésére.

Az elsőfokú ítélet ellen a felperes terjesztett elő fellebbezést, elsödlegeten a viszontkereset elutasítását kérve, míg másodlagos fellebbezési kérelme az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére és az elsőfokú bíróságnak a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára

irányult. Véleménye szerint az elsőfokú bíróság nem bírálhatta volna el érdemben a viszontkeresetet, mert a viszontkereset-levél nem felelt meg a Pp. 121. §-ában foglalt követelményeknek, emellett nem álltak fenn a viszontkereset-változtatás Pp. 146. §-ában írt feltételei, mert az érvényes és az érvénytelen jogügylet nem ugyanabból a jogi alapból származik. Ezen túl álláspontja szerint a viszontkereset nem felelt meg a Pp. 122. § és 123. §-ában foglaltaknak, mivel az alperes egyidejűleg terjesztett elő megállapítási és marasztalási keresetet, és mert anélkül kérte a szerződés érvényessé nyilvánítását, hogy kérte volna az érvénytelenség megállapítását. Állította, az elsőfokú bíróság túlterjeszkedett a viszontkereseti kérelmen, s egyben megsértette a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: 1959-es Ptk.) 241. §-át, mert anélkül módosította a szerződést, hogy ilyen irányú kereset előterjesztésre került volna. Kiemelte, az elsőfokú bíróság a Pp. 213. §-át is megsértette, mivel nem közbenső ítélettel döntött a megállapítási keresetről.

A szerződés érvényessé nyilvánítását jogszabálysértőnek ítélte, egyrészt mivel a kamatszámítás Üsz. IV.4. pontjában közölt képlete hibás, az alperes pedig minden okiratban más kamatmértéket közölt, másrészt arra figyelemmel, hogy a szerződés nemcsak az ügyleti kamat megjelölésének hiánya miatt érvénytelen, hanem azért is, mert abból hiányzik a költségek és díjak éves százalékos értékének a meghatározása.

Fenntartotta azt az álláspontját, hogy az alperes a viszontkeresetében megjelölt marasztalási összeghez kapcsolódóan nem csatolt átlátható elszámolást.

Megismételte a fentieken túl azt az érvelését is, miszerint az alperes által közölt felmondás jogszerűtlen, mivel abban nem került megjelölésre a felmondás pontos oka.

Az alperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú ítélet helybenhagyására irányult.

A másodfokú eljárás során az ítélőtábla tájékoztatta a feleket arról, hogy a perbeli kölcsönszerződéshez kapcsolódóan semmisségi okot észlel, nevezetesen felvethető azon általános szerződési feltételek tisztességtelensége, amelyek alapján a felperesnek a törlesztőrészletbe beépített casco díj után is árfolyam-különbözetet kell fizetnie.

Az alperes vitatta, hogy tisztességtelenek lennének a casco díj után számítandó árfolyam-különbözet fizetésére vonatkozó szerződési feltételek. Kifejtette, az integrált casco biztosítást is tartalmazó finanszírozás egy speciális termék, amely az ügyfél részére nemcsak az eszköz tulajdonjogának a megszerzéséhez szükséges finanszírozást biztosítja, hanem egy magasabb kamatfelár ellenében a finanszírozott eszközre is biztosítást nyújt. Véleménye szerint nem egy „átfolyó” biztosítási díjtétel felszámításáról van szó, hanem egy olyan komplett szolgáltatásról, amely esetben a felszámított kamat egyfelől az eszköz, másfelől a biztosítás finanszírozásának az ellenértéke. Érvelése szerint ez a fajta konstrukció a fogyasztó számára is előnyös, mert a biztosítási díj alacsonyabb, mint egyéb esetekben, emellett az adós akkor is fedezetben marad, ha nem fizeti a törlesztőrészletet, ezen túl adott esetben pozitív árfolyam-különbözet is megilleti, és nem kell külön biztosítás megkötésével, illetve a díj befizetésével foglalkoznia. Hangsúlyozta, a PSZÁF csak a Hpt. 210. §-ának 2011. szeptember 29. napjával hatályba lépett módosulását követően esedékessé vált törlesztőrészlet kamatába beépített casco díj vonatkozásában írt elő visszatérítési kötelezettséget. Előadta, az MNB által ajánlott módszertant és 220,33 HUF/CHF árfolyamot alkalmazva a perbeli esetre, a casco díjak árfolyam-különbözetének elszámolása eredményeként nemhogy az alperesi társaságnak, épp ellenkezőleg, a felperesnek keletkezne fizetési kötelezettsége 37 059 Ft összegben.

A felperes - tartalma szerint értékelve a casco díjjal kapcsolatos nyilatkozatát - tisztességtelennek ítélte az árfolyam-különbözet casco díjra történő felszámítását.

A fellebbezés **részben alapos.**

I.

Az ítéletábra elsődlegesen a felperes által hivatkozott eljárási jogszabálysértések megalapozottságát vizsgálta, s az alább részletezettek szerint megállapította, hogy az elsőfokú bíróság a Pp. felperes által megjelölt rendelkezései egyikét sem sértette meg.

A felperes alaptalanul hivatkozott arra, hogy az alperes viszontkereset-levele nem felel meg a Pp. 121. §-ában foglalt követelményeknek. Bár nem derül ki a fellebbezésből, hogy a felperes pontosan milyen tartalmi elemet hiányol, egyértelmű, hogy az alperes viszontkeresetet tartalmazó 5. sorszám alatti beadványa mindenben megfelel a Pp. keresetlevéllel szemben támasztott követelményeinek: pontos viszontkereseti kérelmet tartalmaz, megjelöli annak tény- és jogalapját, csatolja az okirati bizonyítékokat és feltünteti a 121. §-ban előírt egyéb adatokat is.

Ugyancsak alaptalan a felperesnek az a hivatkozása, miszerint az alperes viszontkeresetét azért kellett volna az elsőfokú bíróságnak elutasítania, mert nem álltak fenn a viszontkereset-változtatás Pp. 146. §-ában írt feltételei, tekintettel arra, hogy az érvényes és az érvénytelen jogügylet nem ugyanabból a jogi alapból származik. A felperes hivatkozásával ellentétben azonban az alperes nem változtatta meg a viszontkeresetét, kezdettől fogva kérte a kamat éves százalékos értéke szerződésben való feltüntetésének hiánya miatt érvénytelen szerződés érvényessé nyilvánítását az induló ügyleti kamat megállapításával, másrészt az érvényessé nyilvánított szerződés alapján a felperes marasztalását.

Nem értett egyet az ítéletábra a felperesnek azzal az érvelésével sem, miszerint a viszontkereset nem felel meg a Pp. 122. § és 123. §-ában foglaltaknak, mivel az alperes egyidejűleg terjesztett elő megállapítási és marasztalási keresetet, emellett anélkül kérte a szerződés érvényessé nyilvánítását, hogy kérte volna az érvénytelenség megállapítását. Az alperes ugyanis nem megállapítási, hanem ún. jogalakítási keresetet terjesztett elő, amikor az induló kamatláb szerződésben való feltüntetésének hiánya miatt általa is elismerten érvénytelen szerződés tekintetében az érvénytelenség jogkövetkezményét kérte alkalmazni, nevezetesen a szerződés érvényessé nyilvánítását. Nem volt emellett akadálya a jogalakítási és a marasztalási viszontkereset egyidejű előterjesztésének, hiszen miután az alperes is tisztában volt a szerződés érvénytelenségével, az érvénytelen szerződés alapján a szerződés teljesítését nem kérhette, ezért ahhoz, hogy a felperessel szemben fennálló pénzkövetelését érvényesíteni tudja, mellőzhetetlen volt a szerződés érvényessé nyilvánítása, az érvényessé nyilvánított szerződés alapján ugyanis már érvényesíthette a felperessel szemben a szerződésből eredő igényét.

Téves a felperesnek az az álláspontja is, hogy az elsőfokú bíróság a szerződés érvényessé nyilvánításával túlterjeszkedett a viszontkereseti kérelmen és egyben megsértette az 1959-es Ptk. 241. §-át, mert anélkül módosította a szerződést, hogy ilyen irányú kereset illetve viszontkereset előterjesztésre került volna. Az 1959-es Ptk. 241. §-ában szabályozott bírósági szerződésmódosítás és a szerződésnek a Ptk. 237. § (1) bekezdésén alapuló érvényessé nyilvánítása teljesen különálló jogintézmények. A bíróság azért, hogy az érvénytelenségi okot a hiányzó induló kamatláb megjelölésével kiküszöbölje és ezáltal a szerződést érvényessé nyilvánította, nem az 1959-es Ptk. 241. §-át alkalmazta. Az elsőfokú bíróság a viszontkereseti kérelemben foglaltaknak helyt adó döntést hozott, sem a szerződés érvényessé nyilvánításával, sem a felperes marasztalásával nem ítélt meg mást, vagy többet, mint amit az alperes kért a viszontkeresetében, következésképpen nem sértette meg a kereseti kérelemhez kötöttség Pp. 215. §-ában foglalt rendelkezését.

Alaptalanul sérelmezte a felperes fellebbezésében azt is, hogy az elsőfokú bíróság nem döntött közbenső ítélettel az alperes megállapítási keresetéről. Egyfelől a fentebb indokoltak szerint az alperesnek megállapításra irányuló viszontkeresete nem volt, másrészt a Pp. 213. § (3) bekezdése értelmében a közbenső ítélet hozatala mindig csak lehetőség a bíróság számára, ezért az, hogy adott esetben a bíróság egyidejűleg dönt a jogalap és az összecszerűség kérdésében, nem lehet jogszabálysértő. Utal továbbá az ítéletábra ezzel összefüggésben arra, hogy az alperes viszontkereseti kérelmei, azaz a perbeli kölcsönszerződés érvényessé nyilvánítása és a felperes pénzfizetésre kötelezése valóságos tárgyi halmazatot alkottak, így az érvénytelenségi viszontkeresetről az elsőfokú bíróság legfeljebb részítélettel dönthetett volna, de a két kereseti kérelem egyidejű elbírálásának sem volt eljárásjogi akadálya.

II.

A jogvita anyagi jogi megítélését illetően az ítéletábra elsődlegesen azt vizsgálta, megalapozottak-e a felperes fellebbezésében felhozott érvénytelenségi kifogások, ez esetben ugyanis a felperes marasztalására nem kerülhetne sor, tekintettel arra, hogy az érvénytelen szerződéshez nem fűződik az 1959-es Ptk. 198. § (1) bekezdésében meghatározott jogkövetkezmény, vagyis abból nem keletkezik kötelezettség szolgáltatás teljesítésére, illetve jogosultság a szolgáltatás követelésére, következésképpen érvénytelen szerződés alapján a szerződő fél teljesítésre nem kötelezhető.

II/1.

Az nem volt vitás, hogy a perbeli kölcsönszerződés az induló ügyleti kamat éves százalékos értéke szerződésben való feltüntetésének hiányában érvénytelen. Az elsőfokú bíróság ugyanakkor helyesen állapította meg, hogy ez az érvénytelenségi ok az induló kamatláb bíróság általi meghatározásával kiküszöbölhető és ezáltal a szerződés érvényessé nyilvánítható. Az ítéletábra annyiban egyetért a felperes fellebbezésében foglaltakkal, hogy az üzletszabályzat kamatszámítás képletét meghatározó IV.4. pontja alapján egy átlagos matematikai ismeretekkel rendelkező fogyasztó az induló kamatlábat nem tudja kiszámítani, ugyanakkor amint arra az alperes helytállóan hivatkozott fellebbezési ellenkérelmében, a Kúria a perbelivel megegyező tartalmú szerződési feltételeket úgy ítélte meg, hogy azok alapján az induló ügyleti kamatláb kiszámítható, és a kapott eredménynek megfelelő kamatmértékkel a szerződés érvényessé nyilvánítható (Gfv.VII.30.150/2016/10.). Az alperes ezt a számítást elvégezte, annak matematikai helyességét a felperes nem vitatta, az a hivatkozása pedig, hogy az alperes minden okiratban más kamatmértéket közölt, nem helytálló. Az ugyan tény, hogy az alperes által csatolt elszámolást tartalmazó okiratok egyes rovataiban feltüntetett kamatlábak nem minden esetben azonosak, ennek az oka azonban az, hogy a felek változó kamatozású szerződést kötöttek, az ügyleti kamat mértéke a svájci frank LIBOR kamata, mint referencia kamat változásának függvényében módosult, s miután a futamidő alatt a LIBOR kamat folyamatosan csökkent, ez kihatott a felperes által fizetendő kamat mértékére is. Az induló kamatláb módosulásának további magyarázata az üzletszabályzat I.16.a) pontja, amely szerint a tőkére vetített kamat degresszív módon került meghatározásra akként, hogy a futamidő első 36 hónapját követően a kamat 2 %-kal csökkent. Lényeges a fentiekén túl, hogy az alperes számítása szerinti érték szerepel az alperes által a 2014. évi XL. törvény (DH2 tv.) alapján elkészített elszámolásban is, amit a felperes nem vitatott, így a DH2 tv. 18. § (5) bekezdése értelmében úgy tekinthető, hogy ezt az alperes által kiszámított kamatmértéket a felperes ráutaló magatartással elfogadta (1959-es Ptk. 216. § (1) bekezdés), ezért azt a továbbiakban nem vitathatja.

A felperes félreértelmezi a felülvizsgált elszámolás ún. tisztességes kamatmértéket megjelölő adatát és ezáltal tévesen jut arra a következtetésre, hogy ettől az ún. tisztességes kamatmértéktől eltérő kamatmeghatározás azt jelenti, hogy az elsőfokú bíróság tisztességtelen kamatmértékkel módosította a szerződést. A fentebb már indokoltak szerint ugyanis az elsőfokú bíróság az induló, azaz a szerződéskötéskor irányadó kamatlábat meghatározva nyilvánította érvényessé a szerződést. Ez az induló kamatláb azonban a szerződés időtartama alatt a fent részletezettek szerint fokozatosan csökkent, s mivel a felülvizsgált elszámolásban feltüntetett ún. tisztességes kamatmérték a törvényi elszámolás időpontjában irányadó kamatmértéket jelöli, a „tisztességes” és az induló kamatláb szükségképpen eltér egymástól.

II/2.

Nem találta alaposnak az ítéltábla a felperes azon érvénytelenségi kifogását sem, miszerint a szerződésből hiányzik a költségek és díjak éves százalékos értékének a meghatározása. Az kétségtelen, hogy a Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontja a lakossági fogyasztási kölcsönszerződés semmisségét eredményező hiányosságnak tekinti, ha a szerződés nem tartalmazza a szerződéssel kapcsolatos összes költséget, valamint ezek éves, százalékban kifejezett értékét. A költségek, díjak ugyanakkor a bankkölcsönszerződésnek csak eshetőleges elemei, így a szerződésben való feltüntetésük értelemszerűen csak akkor kötelező, ha azok fizetésében a felek megállapodnak. Az egyes költségek éves, százalékban kifejezett értékének feltüntetése pedig csak a rendszeresen fizetendő költségek, díjak tekintetében értelmezhető. Jelen esetben a felek rendszeresen teljesítendő költségekben, díjakban nem állapodtak meg, az eshetőlegesen és egyszeri alkalommal fizetendő költségeket pedig (mint pl. előtörlesztés díja, jogutódlás átvezetésének díja) az Üsz. V.7. pontja szerint a szerződés részét képező Hirdetmény tartalmazza.

II/3.

Hivatalból észlelte ugyanakkor az ítéltábla a törlesztőrészletekbe beépített casco díj deviza alapú elszámolására vonatkozó szerződési feltételek tisztességtelenségét az alábbiakra figyelemmel.

Az 1959-es Ptk. szerződéskötéskor hatályos 209. § (1) bekezdése szerint tisztességtelen az általános szerződési feltétel illetve a fogyasztói szerződésben egyedileg meg nem tárgyalta szerződési feltétel, ha a feleknek a szerződésből eredő jogait és kötelezettségeit a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a szerződési feltétel támasztójával szerződést kötő fél hátrányára állapítja meg. Miután a 209. § szerződéskötéskor hatályos (4) bekezdése szerint a tisztességtelen szerződési feltételekre vonatkozó rendelkezések nem alkalmazhatók a főszolgáltatást megállapító illetve a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás arányát meghatározó szerződési kikötésekre, az ítéltáblának elsődlegesen abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy a kérdéses szerződési feltétel e körbe tartozik-e, figyelemmel az alperes azon védekezésére, hogy a casco biztosítás díja a kamat része, ami pedig a kölcsönszerződés tekintetében főszolgáltatásnak minősül.

A kamat az idegen pénz használatáért járó díj, s egyben a kölcsön folyósításáért járó tényleges ellenszolgáltatás. A kamat biztosít egyfelől a kölcsönadó számára egy tisztas üzleti hasznot, másfelől ellentételezi a kölcsön visszafizetésének, továbbá - különösen hosszabb távú futamidő esetén, és ha a kirovó és a lerovó pénznem azonos - a kölcsön pénzneme leértékelődésének, azaz a

pénzromlásnak a kockázatát, emellett fedezetet nyújthat a kölcsön folyósításához a pénzintézet részéről szükségképpen kapcsolódó adminisztratív illetve technikai jellegű költségekre. A casco díj ezek egyikének sem feleltethető meg, azaz nem tekinthető kamatnak. Lényeges emellett, hogy a kamat és a casco díj más-más személyek által nyújtott, más-más jellegű szolgáltatások ellentételezéseként fizetendő, ezért az IC szerződés 2. pontja azon kikötésének, miszerint a kölcsönbeadó a casco díjat a törlesztőrészletekben (kamatban) érvényesíti, nem tulajdonítható olyan tartalom, hogy a casco díj maga is a kölcsönadott tőkeösszeg kamata lenne.

Ettől eltérő álláspont, azaz a törlesztőrészletekbe beépített casco díj kamatkénti minősítése sem eredményezné azonban az e díjhoz kapcsolódó árfolyamváltozás fizetési kötelezettségre vonatkozó kikötés jogszerűségét. A 2/2014. Polgári jogegységi határozat III.1. pontjában kifejtettek szerint ugyanis az 1959-es Ptk. szerződéskötéskor hatályos (4) bekezdésének rendelkezését a Magyarország Európai Unióhoz való csatlakozását, azaz 2004. május 1. napját követően kötött szerződések esetén is a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló 1993. április 5-i 93/13. EKG tanácsi irányelv alapján kell értelmezni. Ennek megfelelően az 1959-es Ptk. 209. § (5) bekezdésének az irányelv rendelkezéseire tekintettel a 2009. évi XXXI. tv. 1. § (2) bekezdésével beiktatott, 2009. május 22. napjától hatályos rendelkezése - amely szerint a tisztességtelen szerződési feltételekre vonatkozó rendelkezések akkor nem alkalmazhatók a főszolgáltatást megállapító illetve a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás arányát meghatározó szerződési kikötésekre, ha azok egyébként világosak és érthetőek - a perbeli esetben is irányadó. A felek kölcsön- és IC szerződésének a casco díjak deviza alapú elszámolására vonatkozó rendelkezései viszont nem világosak, nem érthetőek. Sem a kölcsönszerződésnek, sem az IC szerződésnek nincs ugyanis olyan rendelkezése, amely kifejezetten rögzítené, hogy az alperes a casco díjakra is felszámít árfolyam-különbözetet. Az IC szerződésben az szerepel, hogy a felperes által a havi törlesztő részletbe beépítve fizetett casco díjat az alperes ugyanolyan összegben havonta fizeti meg (gyakorlatilag továbbítja) a biztosítónak. Ezt a rendelkezést a felperes úgy is érthette, hogy a törlesztő részletek casco díjjal csökkentett része után kell csak árfolyam-különbözetet fizetnie, illetve hogy a kamatváltozás I. és II-vel kapcsolatos rendelkezések a casco díjra nem vonatkoznak, különös tekintettel arra, hogy az Üsz. VII.3. pontja szerint a casco díjat a felperesnek közvetlenül kellett volna fizetnie a biztosító felé, az IC szerződés pedig egy kiegészítő megállapodás, ami semmilyen formában nem utal arra, hogy a casco díjra is vonatkozna a deviza alapú elszámolás.

A casco díj deviza alapú elszámolására vonatkozó szerződési feltételek tisztességtelensége ugyanakkor azok érthetőségre, világosságra vonatkozó kritériumnak való megfelelésétől függetlenül is megállapítható. Megvalósult ugyanis a tisztességtelenség 1959-es Ptk. 209. § (1) bekezdésében írt mindkét tartalmi összetevője: egyrészt a feltételeket kidolgozó fél a jóhiszeműség követelményét megsértve járt el (szubjektív oldal), másrészt ezzel összefüggésben a szerződésből eredő jogosultságait és kötelezettségeit egyoldalúan és indokolatlanul a másik fél hátrányára állapította meg, és a szerződésből eredő jogok és kötelezettségek közötti egyensúly ezáltal megbomlott, aránytalanság keletkezett (objektív oldal). Az alperes a casco díjat ugyanis nem vitásan nem devizában vagy deviza alapú elszámolás keretében teljesítette a biztosító felé, hanem mindvégig a szerződésben megjelölt 2309 Ft összegben, ugyanakkor a felperesre kamatváltozás II. címen erre az összegre számítottan is árfolyam-különbözetet terhelt ki. A 6/2013. PJE-ben részletesen kifejtettek szerint a felek érvényesen köthettek deviza alapú kölcsönügyletet, azok az indokok azonban, amelyek egy kölcsönügylet tekintetében alátámasztják magának a deviza alapú konstrukciónak a jogszerűségét, a biztosítási díjra nem vonatkoztathatók. Egy kölcsönügylet esetén a deviza alapú elszámolásban való megállapodás lényegében egy értékállandósági kikötésnek feleltethető meg, azt hivatott biztosítani, hogy a hitelező a kölcsönadott pénz kölcsön folyósításakor értékének megfelelő értékű pénzt kapjon vissza az adóstól. Az értékállandósági kikötés mellett létrejött - s ennek

megfelelően a deviza alapú - kölcsönszerződések esetén az értékállandóságot biztosító kikötés (adott esetben a deviza alapú elszámolás) kizárja, hogy a kölcsönadónak kelljen viselnie a pénzromlás kockázatát. A deviza alapú konstrukcióban kötött szerződéseknel ez a kockázati elem nem jelenik meg a kamatban (ez a magyarázata annak, hogy a deviza alapú kölcsönök kamata alacsonyabb volt a forintkölcsönök kamatához képest), ezért a deviza alapú elszámolás nem jelent indokolatlan egyoldalú előnyt a kölcsönadó számára. Mindezek az érvek azonban a casco biztosítási díjra nem érvényesek. Az alperes pontosan annyit, olyan pénznemben és olyan ütemezésben fizetett a biztosítónak, amennyit, amilyen pénznemben és ütemezésben a felperes megfizetett a részére. A casco díjat illetően nem viselte a pénzromlás kockázatát, és nem nyújtott semmilyen olyan szolgáltatást, amelynek ellentételezéséül szolgált volna a casco díjra számított, és a felperesre kiterhelt árfolyam-különbözet. A casco díjjal szemben nem az alperes nyújtott ellenszolgáltatást, hanem a biztosító, az alperes lényegében csupán egy közvetítői illetve „postás” szerepet töltött be az ügyletben, ezt a tevékenységét viszont kellőképpen ellentételezte, hogy a biztosítási szerződés az ő érdekeit is szolgálta, mivel a biztosítási összegnek ő volt a kedvezményezettje.

Az 1959-es Ptk. 209. § 2) bekezdése értelmében a feltétel tisztességtelen voltának megállapításakor vizsgálni kell a szerződéskötéskor fennálló minden olyan körülményt, amely a szerződés megkötésére vezetett, továbbá a kikötött szolgáltatás természetét, az érintett feltételnek a szerződés más feltételeivel vagy más szerződésekkel való kapcsolatát. A perbeli esetben azonban sem a kölcsön, sem az IC szerződésnek nincs olyan feltétele, amely kompenzálná a casco díj deviza alapú elszámolásának következtében a felek érdekeinek az alperes javára megbillent egyensúlyát. Nem fogadható el ezzel összefüggésben az alperesnek az az érvelése, miszerint a casco díjnak a kamatba történő beépítése biztosította, hogy a teljes futamidő alatt nem emelkedik a biztosítási díj, továbbá akkor is fedezetben marad az adós, ha nem fizeti a törlesztő részletet. Erre vonatkozó rendelkezést ugyanis az IC szerződés nem tartalmaz.

Végül utal az ítéletábra arra, tény, hogy a Hpt. 210. §-ának 2011. szeptember 29. napjától hatályos (5a) bekezdése zárja ki a casco biztosítási díj devizában történő felszámolhatóságát. A PSZÁF alperes által hivatkozott határozata e jogszabályi előíráson alapul. Ugyanakkor az, hogy korábban jogszabály nem tiltotta a casco díj deviza alapú elszámolását, nem jelenti azt, hogy az ezt előíró feltételek megfeleltek a jóhiszeműség és tisztesség követelményének.

Mindezek alapján az ítéletábra megállapította, hogy az IC szerződés 2. pontjának az a rendelkezése, amely szerint a havi casco díjak a törlesztőrészletbe beépítve kerülnek megfizetésre és azáltal a felperes e díjtétel után is köteles árfolyamváltozást fizetni, tisztességtelenek [1959-es Ptk. 209. § (1) bekezdés], és ezáltal semmissék (209/A. § (2) bekezdés).

Az 1959-es Ptk. 239. § (2) bekezdése értelmében fogyasztói szerződés részbeni érvénytelensége esetén csak akkor dől meg, ha a szerződés az érvénytelen rész nélkül nem teljesíthető. Ebből következően a casco díj után számítható árfolyam-különbözetre vonatkozó szerződési feltétel semmisségének jogkövetkezménye, hogy az alperes által a felperesre e címen kiterhelt árfolyam-különbözet az alperest nem illeti meg, a szerződésből eredő tartozása ennek összegével csökkentendő.

A másodfokú eljárás során az ítéletábra felhívta az alperest annak kimunkálására, hogy milyen összegű árfolyam-különbözetet számított fel a casco díjak után. Az alperes e körben csatolt számítását azonban elfogadni nem tudta. Egyrészt ugyanis az alperes az IC szerződésben írtaktól

eltérően nem havonta azonos összeggel vette számításba a törlesztőrészleten belül a casco díjakat. Téves ezen felül a számítási metodikája azon okból is, hogy annak alapjául az MNB számítási módszertanra vonatkozó ajánlását vette figyelembe. Ez az ajánlás ugyanis az alperes által is hivatkozottan 220,33 HUF/CHF árfolyam igénybevételét írja elő, holott a forint svájci frankhoz viszonyított árfolyama a szerződéskötéskor ennél jóval alacsonyabb volt (152,50 HUF/CHF). Ebből a két hibás kiinduló pontból adódik az alperesi számításnak az a nyilvánvalóan abszurd eredménye, miszerint bár az alperes jogszerűtlenül terhelt ki árfolyam-különbözetet a felperesre a casco díjak után, mégis a felperesnek áll fenn erre figyelemmel további tartozása az alperessel szemben. Tekintettel arra, hogy az alperes elfogadható számítást nem tudott csatolni, azt az ítéletábra végezte el a rendelkezésre álló adatok alapján az alábbiak szerint.

Az alperes által a periratokhoz 5. sorszám alatt csatolt, a felek közötti elszámolásra vonatkozó iratokból megállapíthatóan a felperesnek a futamidő alatt összesen 2 222 466 Ft törlesztő díjat kellett fizetnie, amelyen belül 166 248 Ft volt a havi casco díjak összege, azaz az összes törlesztőrészlet 7,48 %-a. Az 5/A/13/4. alatt elfekvő alperesi kimutatásból megállapíthatóan az alperes árfolyam-különbözet címén 787 707 Ft-ot, árfolyamváltozás kamata címén 169 717 Ft-ot, összesen tehát 957 424 Ft-ot terhelt ki a felperesre, amelyből annak 7.48 %-a, azaz 71 615 Ft a casco díjak után járó rész. Az alperes a PSZÁF határozata alapján nem vitásan 1848 Ft-ot elszámolt a felperes javára e címen, így a különbség 69 767 Ft az, amelyet a casco díjakra jutó árfolyamváltozás, illetve árfolyamváltozás kamata címén alaptalanul követel a felperestől.

II/4.

Amint arra az elsőfokú bíróság helytállóan utalt, a felperes vitatta ugyan az alperes marasztalási igénnyel kapcsolatos elszámolásának helyességét, nem jelölte meg azonban, hogy a tételesen levezetett, jól áttekinthető, érthető viszontkereseti elszámolás mely tételét és milyen okból vitatja. Az ítéletábra a fentiekben részletezettek szerint az alperesi elszámolást kizárólag a casco díjra számított árfolyam-különbözet és annak kamata tekintetében ítélte jogszerűtlennek, ezért a felperes számításában megjelölt tőkeösszeget és kamatalapot kizárólag a fent meghatározott 69 767 Ft-tal csökkentette.

II/5.

A felperes fellebbezésében vitatta az alperesi felmondás jogszerűségét, ugyanakkor sem az elsőfokú, sem a másodfokú eljárásban nem jelölte meg, hogy ehhez kapcsolódóan milyen jogkövetkezményt kíván érvényesíteni, illetve, hogy ez mennyiben érinti az alperes viszontkeresetének megalapozottságát. Ezért az ítéletábra csupán megjegyzi, a fellebbezésben írtaktól eltérően egyértelműen kiderül az alperes által közölt felmondásból, hogy annak oka a felperes fizetési késedelve. A fizetési késedelem, mint szerződésszegés tényét az alperes által csatolt okiratok egyértelműen alátámasztják, hiszen azt a felperes sem vitatta, hogy a futamidő lejártát követően teljesítendő, árfolyam-különbözet címén kiterhelt összegeket már nem fizette meg. Az 1959-es Ptk. 525. § (1) bekezdés e) pontja értelmében a hitelező azonnali hatállyal felmondhatja a kölcsönt, ha az adós súlyos szerződésszegést követ el. Az alperes több hónapos fizetési késedelmet követően mondta fel a felperessel kötött kölcsönszerződést, s miután a több hónapos fizetési késedelem súlyos szerződésszegésnek minősül, a felmondás nem tekinthető jogszerűtlennek.

III.

Minderre figyelemmel az ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletét részben, a rendelkező részben foglaltak szerint megváltoztatta a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján.

A másodfokú eljárásban pernyertesség aránya 92:8 az alperesre kedvezőbben. Ennek megfelelően az ítéletábra a nagyobb részt eredménytelenül fellebbező felperest kötelezte a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján az alperes másodfokú eljárásban a jogi képviselővel felmerült - ügyvédi munkadíjból álló - részperkötségének a megfizetésére, amelynek összegét a 32/2003 (VIII. 22) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a) pontja, (5) bekezdése és 4/A. §-a alapján állapította meg az alperes ún. abszolút pernyertessége szerint számított 718 390 Ft fellebbezési perérték alapul vételével.

Ugyancsak a másodfokú eljárásra a fentiek szerint megállapított pervesztesség arányában kötelezte a feleket a felperes illetékfeljegyzési joga folytán le nem rótt fellebbezési illeték megfizetésére a Pp. 81. § (1) bekezdése, valamint az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 74. § (3) bekezdése szerint alkalmazandó 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdése alapján.

Szeged, 2018. december 12.

Dr. Szeghő Katalin sk.
a tanács elnöke

Dr. Lengyel Nóra sk.
előadó bíró

Zanócné dr. Ocskó Erzsébet sk.
táblabíró